

Grażyna Przybylska-Wendt

## Medycyna sądowa w Płocku i byłym województwie płockim (1975-1987)<sup>1</sup>

Działalność w zakresie medycyny sądowej zaczęła się w Płocku dzięki powstaniu w 1975 roku województwa płockiego i przekształceniu się wówczas Szpitala Miejskiego ZOZ w Wojewódzki Szpital Zespolony. Do tego czasu większość czynności zwłaszcza skomplikowanych, dla prokuratury, sądu i milicji w Płocku oraz w powiecie płockim dokonywał Zakład Medycyny Sądowej AM w Warszawie. W sprawach prostszych natomiast powoływano miejscowych lekarzy różnych specjalności wyznaczanych przez dyrekcję szpitala z przypadku, czyli tzw. łapanki.

Od 1973 roku niektóre czynności na rzecz wymiaru sprawiedliwości wykonywane były okazjonalnie przeze mnie, w związku z przeniesieniem się z łódzkiego Zakładu Medycyny Sądowej WAM do Płocka. Byłam jedynym na tym terenie lekarzem specjalistą w tej dziedzinie.

Zorganizowanie w Płocku medyczno-sądowej placówki nie było łatwe. Przede wszystkim z powodu braku zrozumienia ze strony miejscowych władz służby zdrowia potrzeby jej istnienia. Dyrekcje różnych szczebli mnożyły tzw. *trudności obiektywne* tłumacząc swój opór a to brakiem pomieszczenia, zaplecza, etatu sekretarki, maszyny do pisania bądź pomocników sekcyjnych itp. Dopiero moje liczne i systematyczne interwencje poparte przez Specjalistę Krajowego d/s medycyny sądowej oraz lokalne władze wymiaru sprawiedliwości sprawiły, że zmodyfikowano w końcu statut szpitala, a to umożliwiło powołanie w połowie roku 1977 oddzielnego, medycznego bytu o nazwie *Dział Medycyny Sądowej Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Płocku*. W oparciu o regulamin wynikający z nowego statutu utworzono szpitalny etat medyka sądowego, na którym zostałam zatrudniona.

W początkowym okresie moja praca sprowadzała się przede wszystkim do uczestniczenia w rozprawach sądowych dotyczących wątpliwych opinii (wiele z nich bowiem, wydanych przez miejsco-

wych lekarzy innych specjalności nie spełniało wymogów prawnych), natomiast oględziny i sekcje zwłok dokonywane były tylko w wyjątkowych sytuacjach. Przeprowadzono je gościnnie w miejscowym prosektorium (dość dobrze wyposażonym) lub w prosektorium przyszpitalnych (na ogół prymitywniejszych) w innych miastach województwa płockiego, jak Sierpc i Gostynin, Kutno, Łęczyca. Badania osób pokrzywdzonych, także wówczas sporadyczne, odbywały się w warunkach mało komfortowych, bo w pomieszczeniach administracji w użyczanych *na tę okoliczność* pokojach biurowych. Opinie na podstawie akt z konieczności opracowywałam w domu.

Z chwilą faktycznego uruchomienia Działu Medycyny Sądowej WSzZ (tj. po uzyskaniu odrębnego pokoju, przydzieleniu etatu sekretarki i niezbędnego wyposażenia), stan ten ulegał stopniowej poprawie. Lokalne władze wymiaru sprawiedliwości coraz chętniej i częściej korzystały z moich usług bieglej będącej stale do ich dyspozycji. Tym samym zakres i ilość czynności sądowo-lekarskich stopniowo się zwiększała, w tym i badania dodatkowe. Niestety nie wszystkie mogły być wykonywane na miejscu. Jedynie niezbędne badania histopatologiczne, za zgodą dyrekcji szpitala wykonywała pracownia WSzZ w Płocku. Inne np. chemiczno-toksykologiczne, na obecność alkoholu we krwi i moczu oraz badania dowodów rzeczowych przeprowadzano nadal w laboratorium Komendy Głównej MO w Warszawie.

Sporym problemem w pracy, powodującym stałe napięcia na linii Dyrekcja Szpitala – Dział Medycyny Sądowej było obarczanie mnie kilkoma (5-6) w ciągu miesiąca 17-godzinnymi dyżurami: w izbie przyjęć, na kardiologii, na oddziale płucnym lub zakaźnym. Dyrekcja wychodziła bowiem z założenia, iż skoro lekarz jako medyk sądowy zajmuje się dziedziną całkowicie jej zdaniem *nieprzydatną szpitalowi*, to ma on obowiązek (pod groźbą konsekwencji służbowych) wykorzystać na rzecz szpitala swą

<sup>1</sup> Publikacja w ramach projektu „Ocalić od zapomnienia” realizowanego przez Komisję Historyczną Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii.

drugą specjalność – anesteziologię. Zdaniem dyrekcji anesteziolog nadawał się *do fatania* wszelkich luk dyżurowych, ale w praktyce łączenie tych funkcji ogromnie dezorganizowało pracę podstawową w dziale.

Na przełomie lat 70/80, z powodu ilości spraw przekraczających możliwości jednego lekarza, do niektórych został dodatkowo zobowiązany zainteresowany medycyną sądową lekarz internista. Tenże, po stosownym przeszkoleniu w miarę własnego czasu, a także podczas mojego urlopu był pomocny w dokonywaniu badań, tj. obdukcji, a nawet w pojedynczych, prostych przypadkach w przeprowadzaniu sekcji. Dokładne opisy w sporządzanych przez niego protokołach pozwalały na wydawanie wspólnych, uzgodnionych opinii. Z czasem, niektóre wydawał już sam. Także w Sierpcu, do przeprowadzania na tamtym terenie sekcji zwłok i opiniowania osób pokrzywdzonych, powołany został przez miejscową prokuraturę i sąd ordynator oddziału chirurgicznego szpitala ZOZ.

Stosownie do Wytycznych Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w czerwcu 1978 roku zwróciłam się do Dyrekcji Szpitala i Lekarza Wojewódzkiego o przekształcenie Działu Medycyny Sądowej w pełnozakresowy Zakład Medycyny Sądowej. Władze służby zdrowia i administracyjne Płocka teore-

tycznie już uznawały co prawda taką potrzebę, ale odpowiedziały odmownie z takim samym uzasadnieniem jak uprzednio, czyli brak możliwości finansowych, lokalowych, kadrowych itp.

W miarę stabilną sytuację działu zakłócały częste zmiany etatowych sekretarek odchodzących co jakiś czas z powodów osobistych (zamążpójścia, urlopy macierzyńskie). Po odejściu w 1984 roku ostatniej, piątej, zmuszona byłam pracować sama, wykonując z konieczności poza pracą zawodową także rozbudowane już wówczas czynności biurowo-administracyjne. Trwało to około 3,5 roku, tj. do likwidacji przez dyrekcję szpitala placówki medycyny sądowej w marcu 1987 roku.

Przez prawie 14 lat (1973-1987) funkcjonowania Działu Medycyny Sądowej w Płocku i województwie, biorąc po uwagę wolny od pracy czas (urlopy, święta, wolne dni, internowanie, pobyty w szpitalu z powodu choroby) wykonanych zostało łącznie ponad 900 sekcji sądowo-lekarskich, około 800 badań sądowo-prokuratorskich, ponad 1300 tzw. obdukcji, około 120 oględzin zwłok i miejsc ich znalezienia, wydano ponad 800 orzeczeń sądowo-lekarskich na podstawie akt sprawy i wzięto udział w około 500 rozprawach sądowych w sądach Płocka i województwa płockiego.



**Nota biograficzna – dr n. med. Grażyna Przybylska-Wendt**

Specjalistka medycyny sądowej i anesteziologii. Urodzona w Chojnicach w 1935 roku, naukę rozpo-

częła w Krakowie, po maturze zdanej w Białymstoku podejmuje studia w tamtejszej Akademii Medycznej. Dyplom lekarza uzyskuje w 1958 roku w AM w Łodzi. Po stażu rozpoczyna w 1959 roku pracę pod kierunkiem prof. B. Puchowskiego na etacie starszego asystenta ZMS w organizującej się wówczas WAM, a po rozdzieleniu obu zakładów AM i WAM w 1965 roku przechodzi pod kierownictwo płk. doc. W. Lewkowskiego. Specjalizację z zakresu medycyny sądowej uzyskuje w 1969 roku. W latach 1966-1973 specjalizuje się w zakresie anesteziologii. W 1972 roku otrzymuje tytuł dr n. med. W roku 1973 przenosi się do Płocka i tam pełni kolejno szereg funkcji w tamtejszych placówkach służby zdrowia: z-cy ordynatora oddziału anesteziologii, kierownika pogotowia ratunkowego, organizuje działalność medycyny sądowej w Płocku i województwie płockim, a po rozwiązaniu tej placówki otwiera poradnię przeciwbólową. Działa

społecznie, między innymi tworzy hospicjum onkologiczne, w latach 80-ych jest zaangażowaną działaczką Solidarności ze wszystkimi tego konsekwencjami. Po 1989 roku zostaje radną I kadencji Mia-

sta Płocka. Obecnie na emeryturze nadal mieszka w Płocku, zajmuje się pracą literacką. Dwie córki z rodzinami mieszkają we Włoszech.

Adres do korespondencji:  
dr med. G. Przybylska-Wendt  
ul. Szarych Szeregów 26/5  
09-410 Płock